

Sygn. akt II CSK 407/17

POSTANOWIENIE

Dnia 22 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa K. D. i T. D.
przeciwko M. D. i P. D.
o rozwiązanie umowy dożywocia i o ustalenie nieważności umowy darowizny,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 grudnia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 13 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje

w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, nie publ.).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ. i z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/04, nie publ.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań. Zdaniem skarżących w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne na tle art. 913 § 2 w zw. z art. 913 § 1 k.c. poprzez ustalenie reguły dotyczącej wzajemnej relacji tych przepisów w kontekście wykładni pojęcia wyjątkowych okoliczności, o których mowa w art. 913 § 2 k.c., powstałego na gruncie rozpatrywanej sprawy i odpowiedzi na pytanie, czy ustalenie możliwości zamiany świadczeń na rentę wyłącza rozwiązanie umowy dożywocia, niezależnie od ustaleń dotyczących postawy nabywcy, czy też dla przyjęcia, że zamiana na rentę w sposób wystarczający ochroni interesy dożywotnika, wystarczy oparcie się na ustaleniu, że istnieje możliwość zamiany określonych świadczeń na rentę. W ocenie skarżących zachodzi również potrzeba wykładni art. 913 § 2 k.c., ponieważ zaskarżony wyrok jest niezgodny z dominującym w orzecznictwie poglądem, co do wykładni tego przepisu.

Wskazane przez skarżących zagadnienie prawne, nie ma charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz jest osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i jest pytaniem w tej właśnie sprawie. W istocie sprowadza się do kwestionowania stosowania przez Sąd Apelacyjny prawa materialnego w indywidualnych okolicznościach sprawy, co jest

rezultatem nie dostrzegania, że naganna postawa nabywcy w kontekście regulacji art. 913 § 2 k.c. każdorazowo podlega ocenie w odniesieniu do całokształtu okoliczności sprawy.

Ponadto, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że rozwiązanie umowy o dożywocie jest ostatecznością, a zasadą jest możliwość zamiany dożywocia na rentę. Przyjmuje się, że „wyjątkowy wypadek” w rozumieniu art. 913 § 2 k.c. zachodzi wówczas, gdy zamiana dożywocia na rentę nie prowadzi do należytego rezultatu, ale także w razie drastycznego naruszania przez zobowiązanego zasad współżycia społecznego (agresja, zła wola, krzywdzenie dożywotnika). Wskazano, że aby wypadek można uznać za wyjątkowy należy rozważyć, czy inne środki, w tym te polegające na zamianie świadczeń wynikających z dożywocia na rentę, nie zapewnią już dożywotnikowi dostatecznej ochrony. Podkreślono, że wprawdzie roszczenia z art. 913 § 1 i art. 913 § 2 k.c. są roszczeniami wzajemnie się wykluczającymi i wybór pomiędzy nimi, należy do powoda, niemniej jednak oddaleniu podlega roszczenie o rozwiązanie umowy, gdy interes dożywotnika mógłby zostać zaspokojony, gdyby wystąpił z mniej daleko idącym żądaniem (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1969 r., II CR 94/69, OSNC 1969, nr 12, poz. 225, z dnia 9 kwietnia 1997 r., III CKN 50/97, OSNC 1997, nr 9, poz. 133, z dnia 9 maja 2008 r., III CSK 359/07, nie publ., z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 32/10, nie publ., i z dnia 25 maja 2016 r., V CSK 499/15, nie publ.). Nie istnieje więc potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Nie sposób również przyjąć, że zachodzi rozbieżność w orzecznictwie sądów, mająca polegać na sprzeczności stanowiska Sądu Apelacyjnego z dominującą linią orzecniczą Sądu Najwyższego.

Bogactwo stanów faktycznych, implikujące niuansowanie oceny prawnej w zakresie kwalifikowania danego stanu faktycznego, jako „wyjątkowego” w rozumieniu art. 913 § 2 k.c., nie stanowi problemu prawnego powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, których rozstrzygnięcie niezbędne dla sprawy, stwarza realne i poważne trudności, przekraczające poziom występujący zwykle w przypadku każdego procesu decyzyjnego sądu orzekającego w konkretnej sprawie.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

jw

l.n